Utbildningsutskottets betänkande 1980/81: 29

med anledning av propositionerna 1980/81: 100 och 1980/81: 95 såvitt gäller anslag till utbildning för vårdyrken och till medicinska fakulteterna m. fl. anslag jämte motioner

NIONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen i proposition 1980/81: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) förelagt riksdagen under avsnittet D. Högskola och forskning punkterna D 7, D 11, D 17, D 18 och D 23 jämte yrkanden i motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1980/81.

Vidare behandlas i betänkandet proposition 1980/81: 95 bilaga 2 (utbildningsdepartementet) om ändrat huvudmannaskap för karolinska sjukhuset, m. m. jämte yrkande i motion väckt med anledning av denna proposition.

Propositionerna

Regeringen har i proposition 1980/81: 100, bilaga 12, föreslagit riksdagen att

dels – i avvaktan på särskild proposition angående karolinska sjukhuset – under punkt D 7 (s. 440–452)

1. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1981/82 besluta om fortsatt försöksverksamhet med ny planeringsordning för sjuksköterskor,

2. godkänna de riktlinjer för planering och dimensionering av tandläkarutbildning som förordats i propositionen,

3. bemyndiga regeringen att medge att karolinska institutet disponerar medel under anslagsposten Karolinska institutet för tandläkarutbildning m. m. vid enheten vid Holländargatan,

4. fastställa planeringsramar enligt vad som förordats i propositionen,

5. till Utbildning för vårdyrken för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 337 558 000 kr.,

dels under D 11 (s. 499–503)

1. godkänna vad som i propositionen förordats om en minskning med 2% av statsbidraget till kommunal högskoleutbildning på allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer,

2. till Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 147 431 000 kr.,

dels – i avvaktan på särskild proposition angående karolinska sjukhuset – under punkt D 17 (s. 524–531)

1. bemyndiga regeringen att inrätta tjänster som professor (L 22) i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. bemyndiga regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor (L 22) i enlighet med vad som förordats propositionen,

3. till Medicinska fakulteterna för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 307 272 000 kr.,

dels under D 18 (s. 531–533)

1. bemyndiga regeringen att inrätta en tjänst som professor (L 22) i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. bemyndiga regeringen att ändra benämningen av en tjänst som professor (L 22) i enlighet med vad som förordats i propositionen,

3. till Odontologiska fakulteterna för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 46 727 000 kr.,

dels under D 23 (s. 549–550)

till Vissa tandvårdskostnader för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 59 076 000 kr.

Vidare har regeringen i proposition 1980/81: 95, bilaga 2, (s. 76–78) föreslagit riksdagen att – med ändring av i 1981 års budgetproposition preliminärt beräknade belopp –

1. till Utbildning för vårdyrken för budgetåret 1981/82 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 344 408 000 kr.,

2. till Medicinska fakulteterna för budgetåret 1981/82 under nionde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 311 597 000 kr.

Motionerna

1980/81: 312 av Hagar Normark m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen sagts om behovet av en forskartjänst i genetisk epidemiologi vid Umeå universitet.

1980/81: 362 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialförsäkringsutskottet remitterade motionen 1980/81: 361 – yrkas att riksdagen uttalar att utbildningen av tandhygienister kraftigt bör förstärkas för att täcka behovet av förebyggande tandhälsovård.

1980/81: 545 av Hans Alsén m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att vid Uppsala universitet från den 1 juli 1982 inrätta professur i barnkirurgi och till förste innehavare av tjänsten utse överläkaren i barnkirurgi vid Akademiska sjukhuset docent Gunnar Grotte.

1980/81: 735 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om skyndsam översyn av läkarbehovet och en därefter anpassad begränsning av intagningen till läkarlinjen.

1980/81: 740 av Lars Hedfors m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående lokalisering av sjukgymnastutbildning till högskolan i Växjö.

1980/81: 970 av Siri Häggmark (m) och Gullan Lindblad (m) vari yrkas att riksdagen anhåller att regeringen utreder formerna för vidareutbildning i medicinsk och kirurgisk sjukvård för de grundutbildade sjuksköterskor som ej har möjligheter till sådan enligt den nya studieordningen.

1980/81: 973 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

14. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökade vidareutbildningsmöjligheter för undersköterskor,

23. att riksdagen till anslaget Medicinska fakulteterna för budgetåret 1981/82 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 4 000 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 311 272 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen.

(Yrkandena 1, 3, 15, 16, 19 och 20 har utskottet behandlat i betänkande 1980/81: 20, yrkande 17 i betänkande 1980/81: 21, yrkandena 4–9, 12 och 13 i betänkande 1980/81: 23, yrkandena 2, 10, 11 och 18 i betänkande 1980/81: 24 samt yrkande 29 i betänkande 1980/81: 26. Övriga yrkanden behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 1085 av Birgitta Hambræus (c) och Pär Granstedt (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1980/81: 1084 – yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen utreder utformningen av en lärostol i biologisk medicin.

1980/81: 1285 av Anita Bråkenhielm (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna

1. att en fullständig läkarutbildning, innefattande också de teoretiska medicinska ämnena, så snart som möjligt skall införas vid universitetet i Linköping,

2. att detta finansieras inom befintliga anslag inom utbildnings- och socialdepartementens huvudtitlar genom en samtidig neddragning av planeringsramen för läkarutbildningen i landet i dess helhet,

3. att en långsiktig plan för fördelningen på olika orter av utbildningsplatserna på läkarlinjen snarast skall föreläggas riksdagen.

1980/81: 1290 av Lars Gustafsson (s) och Sven-Gösta Signell (s) vari yrkas att riksdagen omprövar frågan om nedläggningen av tandläkarutbildningen vid Holländargatan i samband med att de övriga delarna av riks-

dagsbeslutet våren 1980 om tandläkarutbildningen av regeringen nu föreslås bli omprövade.

1980/81: 1291 av Lars Gustafsson (s) och Sven-Gösta Signell (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att anslagsposten Enheten vid Holländargatan under anslaget Utbildning för vårdyrken skall utgöra 29 772 000 kr. budgetåret 1981/82,

2. att riksdagen beslutar att anslagsposten Karolinska institutet under anslaget Utbildning för vårdyrken i avvaktan på riksdagens behandling av den aviserade särskilda propositionen om ändrat huvudmannaskap för Karolinska sjukhuset uppförs med 93 994 000 kr.

1980/81: 1296 av Bengt Kindbom (c) vari yrkas att en utbildningsgrupp om 16 elever inom sociala servicelinjen fr. o. m. läsåret 1981/82 lokaliseras till Skövde.

1980/81: 1300 av Gullan Lindblad (m) och Siri Häggmark (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär skyndsam översyn av innehållet i vårdyrkesutbildningen, syftande till utmönstring av kvasipsykologiska och för kursdeltagarna förargelseväckande och delvis kränkande inslag av den typ som exemplifierats i föreliggande motion.

1980/81: 1307 av Rune Rydén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utbyggnad av den statliga högskolans utbildning i psykoterapi.

1980/81: 1309 av Rune Rydén (m) och Ann-Cathrine Haglund (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att åtgärder vidtas för att minska antalet platser till läkarutbildningen, så att överutbildning i framtiden undviks.

1980/81: 1476 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1980/81: 1475 – yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag som innebär

1. att särskilda initiativ tas för att stimulera forskningen kring muskel- och ledsjukdomar,

2. att arbetsmiljöutbildning ingår som obligatorisk del av grundutbildningen för medicinsk personal och vid tekniska högskolor,

3. att arbetsmiljöinstitutioner inrättas vid samtliga medicinska och tekniska högskolor med tjänster för såväl forskning som undervisning,

4. att yrkesmedicinska kliniker utanför universitetssjukhus får fasta forskningsresurser motsvarande tre tjänster vid regionklinik och en tjänst vid länsklinik som bekostas med statliga medel.

1980/81: 1686 av Olle Eriksson (c) och Karl-Eric Norrby (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär prövning om inrättande av en professur i idrottsmedicin.

1980/81: 1694 av Erik Hovhammar (m) och Gullan Lindblad (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om utredning rörande förutsättningarna för inrättandet av en allmän utbildningslinje för optiker vid Göteborgs universitet omfattande 40 poäng.

1980/81: 2013 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen beslutar avslå proposition 1980/81: 95 om ändrat huvudmannaskap för karolinska sjukhuset, m. m., i vad avser bilaga 2.

(Yrkande 1 i vad avser bilaga 1 samt yrkandena 2 och 3 har behandlats i socialutskottets betänkande 1980/81: 27.)

Utskottet

1 Dimensionering och lokalisering av vårdyrkesutbildning

Sedan läsåret 1978/79 pågår *försök med ny planeringsordning för sjuksköterskeutbildningen* avseende fördelning av nybörjarplatser mellan utbildningsorter inom en region och fördelning av nybörjarplatser mellan regioner.

Utskottet tillstyrker att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1981/82 besluta om fortsatt försöksverksamhet med ny planeringsordning för sjuksköterskeutbildningen.

De *kommunala utbildningarna inom vårdyrkessektorn* med undantag av sjuksköterskeutbildningen sammanförs i en planeringsram för hela riket. I budgetpropositionen anges som ett beräkningsunderlag även antalet nybörjarplatser för varje linje som ingår i denna ram. Riksdagen tar ställning till planeringsramen, men däremot inte till beräkningsunderlaget i dess olika delar. Det ankommer på skolöverstyrelsen (SÖ) att fördela nybörjarplatserna på linjer och orter.

I motion 1980/81: 1296 yrkas att riksdagen skall besluta att en utbildningsgrupp om 16 elever inom *sociala servicelinjen* skall lokaliseras till Skövde fr. o. m. läsåret 1981/82.

Utskottet tillstyrker de i budgetpropositionen föreslagna planeringsramarna för sjuksköterskeutbildningen och för den kommunala högskoleutbildningen i övrigt. Eftersom det ankommer på SÖ att fördela nybörjarplatser för bl. a. den sociala servicelinjen på utbildningsorter föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1296.

Riksdagen beslöt förra året att verksamheten vid karolinska institutets enhet för *tandläkarutbildning* vid Holländargatan i Stockholm skall vara avvecklad med utgången av budgetåret 1983/84 (prop. 1979/80: 148, UbU 1979/80: 35, rskr 1979/80: 388). Antagningen av studerande har upphört fr. o. m. innevarande budgetår. Därmed reducerades antagningen i landet till tandläkarlinjen läsåret 1980/81 från totalt 500 till 400. Enligt riksdagsbe-

Kartong: S. 19 Numreringen av de två sista punkterna är rättad

slutet förra året skulle planeringen för tandläkarutbildningen inriktas på att i stället öka antagningen vid andra enheter för tandläkarutbildning med sammanlagt 60 platser. Universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) har av regeringen fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för att öka antagningen i Umeå med 40 platser samt för att öka antagningen i Huddinge och Göteborg med 10 platser vardera inom ramen för där befintliga lokaler.

UHÄ har redovisat sitt uppdrag den 23 oktober 1980. UHÄ framhåller att en avsevärd förbättring av vakansläget vid distriktstandvården inträffat sedan riksdagen fattade sitt beslut våren 1980. Den regionala obalansen är dock alltjämt betydande. UHÄ anför också att vidtagna åtgärder för att åstadkomma en mera jämn fördelning av tandläkartjänsterna samt den ekonomiska åtstramningen och den kommande allmäntjänstgöringen för tandläkarstuderande enligt den nya studieordningen kommer att påverka den långsiktiga tillgången på tandläkare. Vidare framhåller UHÄ att nedläggningen av utbildningen vid Holländargatan inte kommer att få några effekter på examinationen av tandläkare förrän vid mitten av 1980-talet. UHÄ anser mot denna bakgrund att det finns anledning till stor försiktighet när det gäller dimensioneringen av tandläkarutbildningen och att en ökning av utbildningskapaciteten utöver den som planeras i Umeå bör prövas mycket noggrant. UHÄ avstyrker utbyggnad i Huddinge och Göteborg där högskoleenheterna intagit en mycket avvisande hållning till utbyggnad inom ramen för befintliga lokaler.

Föredragande statsrådet finner att de allmänna ekonomiska förutsättningarna för staten och kommunerna förändrats sedan riksdagen år 1980 tog ställning till tandläkarutbildningens dimensionering. Statsrådet erinrar om att 1978 års tandvårdsutrednings (S 1978: 01) kommande förslag kommer att utgöra ett väsentligt underlag för en förnyad prövning av frågan om utbildningskapaciteten för tandläkare. De ställningstaganden som då blir aktuella måste enligt statsrådet självfallet också vägas samman med kraven på fortsatta besparingar inom högskolan. Vidare anmäls att socialstyrelsen skall få i uppdrag att i samråd med 1978 års tandvårdsutredning göra reviderade bedömningar av tandvårdspersonalbehovet.

I syfte att åstadkomma största möjliga handlingsberedskap inför de förnyade prövningarna av tandvårdspersonalbehovet förordar statsrådet att den fortsatta planeringen tills vidare begränsas till att under budgetåret 1981/82 tillskapa 20 nya antagningsplatser i Umeå fr. o. m. höstterminen 1981. Samtidigt bör planeringen av lokaler för den ökade tandläkarutbildningen i Umeå bygga på förutsättningen att tillskottet skall vara 40 platser. Därigenom kan en ökning med ytterligare 20 platser genomföras senare.

Inför de kommande slutliga ställningstagandena om tandläkarutbildningens dimensionering anser statsrådet att kapaciteten bör hållas uppe vid de enheter som disponerar den modernaste uppsättningen lokaler och utrustning. Vidare skall utbildningen ha en godtagbar regional spridning. Med dessa utgångspunkter anser statsrådet att en eventuell ytterligare minskning i första hand bör ske i Malmö.

I motion 1980/81: 1290 yrkas att riksdagen skall ompröva frågan om nedläggning av tandläkarutbildningen vid enheten vid Holländargatan eftersom de övriga delarna av riksdagsbeslutet våren 1980 om tandläkarutbildningens dimensionering nu föreslås bli omprövade. Motionärerna anser att regeringens förslag innebär en alltför låg dimensionering av tandläkarutbildningen i förhållande till tandvårdens behov under 1980-talet. De ytterligare investeringar som behövs för att kunna återuppta antagningen till utbildning vid Holländargatan under exempelvis en femårsperiod är enligt motionärernas mening marginella i förhållande till de redan gjorda investeringar som inte längre kan utnyttjas när enheten läggs ner.

Vad först gäller utbildningen vid Holländargatan erinrar utskottet om att utskottet förra året gjorde den bedömningen att ett fortsatt provisorium där inte kan accepteras. Fortsatt utbildning vid Holländargatan kan endast komma i fråga om utbildningen skall bedrivs där under överskådlig framtid och med en mindre antagningskapacitet än tidigare. Fortsatt utbildning kräver enligt den undersökning utskottet lät göra förra året upprustning för mellan 27 och 32 milj. kr. Utskottet ansåg att det inte är möjligt att både bygga ut tandläkarutbildningen i Umeå – vilket förordades av bl. a. regionalpolitiska skäl – och, med angiven investeringskostnad, bibehålla utbildningen vid Holländargatan med en antagningskapacitet på 60 platser. Utskottet har inte funnit anledning att ändra detta sitt ställningstagande och föreslår att riksdagen avslår motion 1980/81: 1290.

Vad därefter gäller tandläkarutbildningens dimensionering nästa budgetår och utbyggnaden vid andra enheter ansluter sig utskottet till föredragande statsrådets mening att förutsättningarna delvis har förändrats sedan riksdagsbeslutet föregående år. Utskottet kan därför acceptera att de tidigare 100 nybörjarplatserna vid Holländargatan ersätts med endast 20 nybörjarplatser i Umeå nästa budgetår samtidigt som beredskap hålls för antagning senare av ytterligare 20 studerande årligen. Utskottet föreslår således att riksdagen godkänner de i budgetpropositionen förordade riktlinjerna för planering och dimensionering av tandläkarutbildning samt fastställer planeringsram för tandläkarutbildningen i enlighet med regeringens förslag.

Utskottet, som inte har något att erinra mot dimensioneringen i övrigt av den statliga vårdyrkesutbildningen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde, föreslår att riksdagen fastställer föreslagna *planeringsramar i övrigt*.

2 Tjänster som professor vid de medicinska och odontologiska fakulteterna

Under anslaget Medicinska fakulteterna föreslår föredragande statsrådet att *tjänster som professor* (L 22) i fortplantningens endokrinologi, medicinsk mikrobiell ekologi, allmänmedicin, membranbiologi, klinisk

bakteriologi och klinisk farmakologi inrättas. Utskottet tillstyrker förslagen. Vidare tillstyrks att *benämningen av* vissa tidigare inrättade *tjänster som professor* (L 22) ändras i enlighet med förslag i budgetpropositionen.

Under anslaget Odontologiska fakulteterna föreslår föredragande statsrådet att en tjänst som professor (L 22) i samhällsodontologi inrättas och att en tjänst som professor i odontologisk teknologi ändras till en tjänst som professor (L 22) i odontologisk bioteknologi. Utskottet tillstyrker förslagen.

En *professur i barnkirurgi* föreslås i motion 1980/81: 545. Professuren bör inrättas den 1 juli 1982 vid universitetet i Uppsala och till förste innehavare bör utses överläkaren i barnkirurgi vid Akademiska sjukhuset docenten Gunnar Grotte. Motionärerna anser att utbildningen inom barnkirurgiområdet behöver förstärkas och åberopar den framgångsrika vetenskapliga verksamhet som Grotte bedriver vid den barnkirurgiska kliniken i Uppsala.

Riksdagen beslöt vid 1975 års riksmöte att en professur i barnkirurgi skulle inrättas vid Karolinska institutet (prop. 1975: 1, bil. 10, UbU 1975: 9, rskr 1975: 92). Något förslag om inrättande av ytterligare en professur i barnkirurgi har enligt vad utskottet inhämtat inte förts fram av de anslagsäskande myndigheterna. Med hänvisning härtill och då utskottet inte nu anser sig kunna uttala sig för en förstärkning av resurserna inom detta forskningsområde kan utskottet inte biträda förslaget i motionen om inrättande av en professur inom området. Motion 1980/81: 545 bör därför avslås av riksdagen.

Prövning av frågan om inrättande av en *professur i idrottsmedicin* yrkas i motion 1980/81: 1686. Motionärerna framhåller att en forskningsorganisation för idrottsmedicin saknas i landet och att en sådan behövs bl. a. för att läkare skall kunna få utbildning i idrottsmedicin. Det är väsentligt, menar motionärerna och hänvisar här till uttalande av Riksidrottsförbundet, att ta fram nya metoder som kan förebygga skador och sjukdomar i samband med idrott, att förbättra diagnostiken och behandlingen av redan uppkomna skador och att utforma ett sådant program för rehabilitering att den skadade blir helt återställd.

Utskottet anser att det är viktigt att behovet av forskning om förebyggande åtgärder mot skador och om rehabilitering efter inträffade skador beaktas såväl när det gäller idrott som andra verksamheter i samhället. Utskottet utgår ifrån att de forskningsplanerande myndigheterna vid avvägningen av behov av resurser för forskning inom olika områden väger in behovet av resurser också för idrottsmedicinsk forskning. Riksdagen bör därför avslå motion 1980/81: 1686.

En utredning om en *professur i biologisk medicin* föreslås i motion 1980/81: 1085. Motiveringen till yrkandet återfinns i motion 1980/81: 1084 om ökat stöd till hälsohemmen, vilken motion remitterats till socialutskottet.

Även i denna fråga har utskottet anledning räkna med att de forskningsplanerande myndigheterna vid sina avvägningar bedömer behovet av forskningsresurser. Utskottet kan i sammanhanget erinra om att forskningsrådsnämnden har en arbetsgrupp för frågor om livsmedelsproduktion, konsumtion och kostvanor, som bl. a. utreder frågor om forskningsinsatser inom ett tema Kost och hälsa. Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att begära en utredning i frågan. Motion 1980/81: 1085 bör med det anförda avslås av riksdagen.

Behovet av en *forskartjänst i genetisk epidemiologi* vid universitetet i Umeå framhålls i motion 1980/81: 312. Med genetisk epidemiologi avses studier av uppkomst och spridning av genetiska sjukdomar och skador i befolkningsgrupper samt miljöfaktorernas inverkan på arvsmassan och på det genetiska sjukdomsmönstret. Motionärerna framhåller att forskningsresurserna och forskningsinsatserna inom detta område är otillräckliga. Vid universitetet i Umeå har forskning inom området gett uppmärksammade resultat. Det behövs, menar motionärerna, en forskartjänst där för att utveckla forskningen bl. a. i samarbete med den demografiska databasen.

Utskottet erinrar om att det finns möjlighet att lokalt inom ramen för tillgängliga medel inrätta forskartjänster inom olika områden. I den plan för toxikologisk utbildning och forskning som nu utarbetas enligt beslut av riksdagen (UbU 1979/80: 2, rskr 1980/81: 26) kan frågan om behovet av forskningsresurser i genetisk epidemiologi väntas bli belyst. Riksdagen bör med hänvisning härtill avslå motion 1980/81: 312.

3 Medelsanvisningen beträffande vårdyrkesutbildningen samt de medicinska och odontologiska fakulteterna

Utskottet har i det föregående tillstyrkt att antagningskapaciteten på tandläkarlinjen ökas med 20 nybörjarplatser i Umeå budgetåret 1981/82. Merkostnaden för dessa 20 nya platser blir enligt föredragande statsrådet 1 238 000 kr. nästa budgetår. Denna merkostnad ökar varje år och beräknas uppgå till 3,6 milj. kr. det år utbildningen är fullt utbyggd. Medel för att täcka merkostnaderna nästa budgetår föreslås anvisas med 468 000 kr. under anslaget Utbildning för vårdyrken, med 550 000 kr. under anslaget Medicinska fakulteterna och med 220 000 kr. under anslaget Odontologiska fakulteterna.

Enligt vad utskottet erfarit bör merkostnaden nästa budgetår för de 20 platserna i Umeå fördela sig på de tre anslagen med 830 000 kr. under anslaget Utbildning för vårdyrken, 291 000 kr. under anslaget Medicinska fakulteterna och 117 000 kr. under anslaget Odontologiska fakulteterna. Utskottet föreslår att riksdagen anvisar medel under de berörda anslagen i enlighet härmed.

Föredragande statsrådet beräknar bl. a. under anslaget Medicinska fakulteterna en allmän förstärkning av basresurserna.

I motion 1980/81:973 (yrkande 23) föreslås att ytterligare 4 milj. kr. beräknas under anslaget som en förstärkning av resurserna för forskning och forskarutbildning vid de medicinska fakulteterna. Medelstillskottet skall enligt motionärerna användas för att öka de rörliga resurserna och ge universiteten större möjligheter att inrätta tjänster på mellannivå samt för att förbättra de internationella kontakterna.

I föregående års budgetproposition förordade föredraganden en förstärkning av resurserna för forskning och forskarutbildning om totalt 70 milj. kr. för budgetåret 1980/81. Samtidigt uttalade han att han för de därefter följande två budgetåren skulle komma att förorda förstärkningar av motsvarande omfattning. Högskoleenheterna tillfördes budgetåret 1980/81 sammanlagt 18 milj. kr. i ökade basresurser för forskning och forskarutbildning. Genom förslagen i årets budgetproposition tillförs de ytterligare 12,5 milj. kr. för ändamålet. Dessa belopp tillsammans med de övriga tillskott som föreslås för forskning och forskarutbildning, sammanlagt ca 70 milj. kr., utgör en betydande förstärkning av forskningsorganisationen vid universitet och högskolor. Ytterligare tillskott kan utskottet av statsfinansiella skäl inte tillstyrka, varför riksdagen vid medelsanvisningen under anslaget Medicinska fakulteterna bör avslå yrkande 23 i motion 1980/81:973.

I budgetpropositionen har de båda anslagen Utbildning för vårdyrken och Medicinska fakulteterna beräknats preliminärt i avvaktan på senare förslag i särskild proposition angående karolinska sjukhuset och karolinska institutet.

För att underlätta planeringen inför den fortsatta avvecklingen av tandläkarutbildningen vid Holländargatan har i budgetpropositionen under anslaget Utbildning för vårdyrken den hittillsvarande anslagsposten avseende karolinska institutet delats upp i två anslagsposter, en benämnd Enheten vid Holländargatan och en benämnd Karolinska institutet avseende institutet i övrigt. Till anslagsposten Enheten vid Holländargatan har även förts de medel som tidigare år beräknats för verksamheten vid Holländargatan under anslagen Odontologiska fakulteterna och Vissa tandvårdskostnader. Anslagspostens belopp motsvarar den summa som totalt sparas in när tandläkarutbildningen vid Holländargatan är helt avvecklad. Anslagsposten Karolinska institutet har i budgetpropositionen preliminärt beräknats till 97 994 000 kr. och anslagsposten Enheten vid Holländargatan till 25 772 000 kr. Med hänsyn till viss osäkerhet vid beräkningen av anslagsposten Enheten vid Holländargatan föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att medge att karolinska institutet vid behov får disponera medel under anslagsposten Karolinska institutet för tandläkarutbildning m. m. vid Holländargatan.

Enligt motion 1980/81: 1291, väckt under allmänna motionstiden i år, bör riksdagen i avvaktan på den aviserade propositionen om bl. a. karolinska institutet öka anslagsposten Enheten vid Holländargatan med 4 milj. kr. till 29 772 000 kr. Enligt motionen är detta den summa som verksamheten vid enheten vid Holländargatan beräknas kosta nästa budgetår.

I proposition 1980/81: 95, bilaga 1, har regeringen sedermera bl. a. föreslagit riksdagen att för statens del godkänna den mellan staten och Stockholms läns landsting träffade uppgörelsen om ändrat huvudmannaskap för karolinska sjukhuset m. m. som intagits i förhandlingsprotokollet den 27 november 1980 med därtill fogade avtal och protokoll. Propositionen har i denna del remitterats till socialutskottet. I propositionens bilaga 2, som remitterats till utbildningsutskottet, föreslås riksdagen anvisa medel under anslagen Utbildning för vårdyrken och Medicinska fakulteterna. Som en följd av avtalet om ändrat huvudmannaskap för karolinska sjukhuset ändras vissa beräkningsgrunder för dessa båda anslag i förhållande till de preliminära beräkningar som tidigare gjorts i budgetpropositionen.

Det ändrade huvudmannaskapet för karolinska sjukhuset motiveras enligt föredragande statsrådet i första hand av sjukvårdsorganisatoriska överväganden. Mot den bakgrunden diskuteras vilka åtgärder som kan behövas för att slå vakt om den vid sjukhuset bedrivna forskningsverksamheten. För att göra det möjligt att långsiktigt hävda de viktiga forskningsintressen det här är fråga om, föreslår statsrådet att karolinska institutet skall tillföras särskilda medel. Statsrådet beräknar medelsbehovet för helt budgetår i fortvarighetstillståndet till 4 milj. kr. Beloppet föreslås i sin helhet anvisas redan under budgetåret 1981/82 under anslaget Utbildning för vårdyrken anslagsposten Karolinska institutet. Det får enligt statsrådet under de närmaste åren ankomma på karolinska institutet att inom denna ram väga resursbehoven för den medicinska forskningen framför allt mot de behov av extra insatser som kan bli nödvändiga övergångsvis i samband med avvecklingen av tandläkarutbildningen vid Holländargatan. Regeringen har redan i budgetpropositionen begärt bemyndigande att medge karolinska institutet att disponera medel under anslagsposten Karolinska institutet för tandläkarutbildning m. m. vid Holländargatan. Statsrådet räknar samtidigt med att karolinska institutet kommer att kunna finna även andra vägar att genom tillfälliga dispositioner friställa hela den beräknade resursen för forskningsändamål redan innan enheten vid Holländargatan är fullt avvecklad.

De ändringar i övrigt i vad gäller anslagsberäkningarna inom utbildningsutskottets verksamhetsområde som föreslås i bilaga 2 till proposition 1980/81: 95 föranleds av att medel, som tidigare anvisats under socialdepartementets huvudtitel, nu förs över till de två här aktuella anslagen Utbildning för vårdyrken och Medicinska fakulteterna. Dessa anslag föreslås föras upp med 344 408 000 kr. resp. 311 597 000 kr.

I motion 1980/81: 2013 yrkande 1 hemställs att riksdagen skall avslå hela

proposition 1980/81:95. Motionsyrkandet har i vad det avser propositionens bilaga 2 remitterats till utbildningsutskottet. Motionen har i övrigt remitterats till socialutskottet. Avslagsyrkandet i motionen motiveras främst av hänsyn till personalen vid karolinska sjukhuset. Till socialutskottet har också remitterats motion 1980/81:2012. Även i denna motion yrkas avslag på förslaget i proposition 1980/81:95 om godkännande av avtal mellan staten och Stockholms läns landsting m.m., dvs. på förslagen i propositionens bilaga 1. I motionen sägs att det ankommer på vederbörande utskott, dvs. även utbildningsutskottet, att beräkna de anslagsmässiga konsekvenserna av ett bifall till motionen.

Socialutskottet föreslår i sitt betänkande 1980/81:27 att riksdagen skall bifalla regeringens förslag i bilaga 1 till proposition 1980/81:95 och avslå motionerna 1980/81:2012 och 1980/81:2013 i berörda delar.

Riksdagen har den 30 april i år fattat beslut i enlighet med socialutskottets förslag.

Utbildningsutskottet föreslår att riksdagen – som en följd av sitt beslut med anledning av socialutskottets betänkande 1980/81:27 – med avslag på motion 1980/81:2013 yrkande 1 i vad det avser bilaga 2 i proposition 1980/81:95 anvisar de i proposition 1980/81:95 begärda medlen under anslaget Utbildning för vårdyrken med den ändring avseende tandläkarutbildningen i Umeå som utskottet förordat i det föregående.

Utskottet tillstyrker att regeringen får det begärda bemyndigandet att medge att karolinska institutet får disponera medel under anslagsposten Karolinska institutet för tandläkarutbildning m.m. vid Holländargatan.

Utskottet har inhämtat att styrelsen för karolinska institutet den 12 mars 1981 beslutat om ekonomiska ramar för verksamheten budgetåret 1981/82. För utbildningen vid Holländargatan har därvid avsatts 29 772 000 kr. Därmed är önskemålen i motion 1980/81:1291 om säkerställande av tillräckliga medel för utbildningen vid Holländargatan tillgodosedda, varför riksdagen bör avslå motionen. Anslagsposterna Karolinska institutet resp. Enheten vid Holländargatan under anslaget Utbildning för vårdyrken bör för nästa budgetår föras upp med belopp i enlighet med förslagen i proposition 1980/81:95 resp. 1980/81:100. Utskottet förutsätter att, senast när tandläkarutbildningen vid Holländargatan är avvecklad, viss överföring övervägs av medlen avsedda för en förstärkning av forskningen vid institutet från anslaget Utbildning för vårdyrken till anslaget Medicinska fakulteterna.

Utskottet föreslår att riksdagen med avslag på motion 1980/81:973 yrkande 23 och – som en följd av sitt ställningstagande till socialutskottets betänkande 1980/81:27 – med avslag på motion 1980/81:2013 yrkande 1 i denna del anvisar de i proposition 1980/81:95 begärda medlen under anslaget Medicinska fakulteterna med den ändring avseende tandläkarutbildningen i Umeå som utskottet i det föregående förordat.

Utskottet föreslår slutligen att riksdagen anvisar de medel som begärts

av regeringen under Odontologiska fakulteterna med den ändring avseende tandläkarutbildningen i Umeå som utskottet förordat i det föregående.

4 Frågor om vissa vårdyrkesutbildningar m. m.

Regeringen uppdrog den 22 maj 1980 åt UHÄ att utreda vissa frågor om utbyggnad av sjukgymnastutbildningen. I skrivelse till regeringen den 2 mars 1981 (grundad på UHÄ-rapport 1981: 4, Fortsatt utbyggnad av sjukgymnastutbildning) hemställer UHÄ att ämbetet skall få i uppdrag att fortsätta påbörjad planering för etablering av sjukgymnastutbildning i Norrbotten. UHÄ anmäler vidare att ämbetet avser återkomma i anslagsframställningen för budgetåret 1982/83 till bl. a. frågan om en successiv uppbyggnad av sjukgymnastutbildning i Linköping med utnyttjande av praktikplatser även i Jönköpings län.

I motion 1980/81: 740 framhålls att det är mycket som talar för decentraliserad sjukgymnastutbildning. Motionärerna vill därför redan nu föreslå *lokalisering av* sådan *sjukgymnastutbildning till Växjö*, eftersom bristen på sjukgymnaster är stor i Kronobergs län.

Med hänvisning till att frågor om sjukgymnastutbildningens utbyggnad bereds inom regeringskansliet och inom UHÄ föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 740.

Enligt budgetpropositionen bör med hänsyn till det ekonomiska läget utbyggnaden av psykoterapiutbildningen på ytterligare orter utöver Stockholm och Umeå, där sådan nu finns, anstå.

Enligt motion 1980/81: 1307 bör riksdagen ge regeringen till känna att psykoterapiutbildningen på sikt bör förläggas även till andra regioner. Riksdagen bör begära att regeringen i samband med budgetarbetet inför budgetåret 1982/83 prövar möjligheterna att – genom omfördelning av resurser och genom besparingar på andra områden – anordna *psykoterapiutbildning* även *i Lund/Malmöregionen*.

Utskottet anser att det ankommer på berörda myndigheter att överväga och till regeringen överlämna eventuellt förslag av sådan innebörd som föreslås i motionen. Riksdagen bör därför avslå motion 1980/81: 1307.

Läkarutbildningens framtida dimensionering berörs i tre motioner. Enligt motion 1980/81: 735 skall riksdagen hos regeringen begära en skyndsam översyn av läkarbehovet och en därefter anpassad begränsning av antagningen till läkarlinjen. Åtgärder för att minska antalet antagningsplatser i läkarutbildningen begärs i motion 1980/81: 1309. I motion 1980/81: 1285 slutligen begärs att fullständig läkarutbildning, dvs. innefattande även de två första prekliniska åren som för studerande i Linköping i dag är förlagda till Uppsala, skall anordnas i Linköping så snart som möjligt (yrkande 1) och att detta skall finansieras genom en samtidig minskning av planerings-

ramen för hela landets läkarutbildning (yrkande 2). Vidare begärs att en plan för fördelning på olika orter av nybörjarplatserna på läkarlinjen skall föreläggas riksdagen (yrkande 3).

Utskottet erinrar om att socialdepartementets sjukvårdsdelegation skall utarbeta ett nytt principprogram för den framtida hälso- och sjukvården med sikte på åren 1990–2000 (HS 90). På grund av läkarutbildningens längd skall frågor om läkarkårens dimensionering ges förtur. Denna del av arbetet beräknas vara klar under hösten 1981. Utskottet erinrar också om att UHÄ f. n. i sin utredning om integrerad vårdutbildning i Linköping också utreder frågan om läkarutbildningen där. Även detta arbete beräknas vara klart under hösten 1981.

Utskottet anser att pågående utredningsarbete inte bör föregripas och avstyrker motionerna 1980/81: 735, 1980/81: 1285 och 1980/81: 1309.

Riksdagen beslöt hösten 1979 om en ny studieorganisation för vissa medellånga och korta vårdyrkesutbildningar, de flesta inom den kommunala högskolan (prop. 1978/79: 197, UbU 1979/80: 7, rskr 1979/80: 100). Denna nya studieorganisation börjar tillämpas den 1 juli 1982. UHÄ har i skrivelse den 17 september 1980 till regeringen hemställt om en stegvis övergång till den nya studieorganisationen. Denna fråga bereds f. n. inom utbildningsdepartementet.

För sjuksköterskeutbildningen innebär den nya studieorganisationen att en ny allmän utbildningslinje om 80–90 poäng, hälso- och sjukvårdslinjen, har inrättats. Inom denna linje finns flera olika inriktningar, bl. a. en mot allmän hälso- och sjukvård. Utbildning med denna inriktning skall ersätta både den nuvarande grundutbildningen för sjuksköterskor och den nuvarande vidareutbildningen för sjuksköterskor inom kirurgisk och medicinsk sjukvård samt för sjuksköterskor för ålderdomshem och öppen åldringsvård.

I motion 1980/81: 970 yrkas att riksdagen hos regeringen skall anhålla om utredning av formerna för *vidareutbildning i medicinsk och kirurgisk sjukvård* för de sjuksköterskor med nuvarande grundutbildning för vilka det inte kommer att finnas några särskilda vidareutbildningslinjer i kirurgisk och medicinsk sjukvård enligt den nya studieorganisationen.

I UHÄ:s skrivelse hösten 1980 om stegvis övergång till den nya studieorganisationen har föreslagits att den nuvarande vidareutbildningen i kirurgisk och medicinsk sjukvård skall vara avvecklad i och med utgången av år 1985. Enligt utskottets mening måste det även när den nya studieorganisationen införts och den gamla helt avvecklats finnas möjligheter för sjuksköterskor med tidigare grundutbildning att i någon form vidareutbilda sig i kirurgisk och medicinsk sjukvård. Utskottet förutsätter att detta beaktas i den fortsatta planeringen utan att riksdagen behöver begära någon särskild utredning därom. Sådan utbildning kan t. ex. ske i form av deltagande i vissa kurser inom den reguljära utbildningen på hälso- och sjukvårdslinjen eftersom dess inriktning mot allmän hälso- och sjukvård bl. a. skall ersätta

nuvarande vidareutbildning i kirurgisk och medicinsk sjukvård. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81:970.

Vidareutbildning inom sjukvården behandlas även i motion 1980/81:973. I motionens yrkande 14 hemställs att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att undersköterskor verksamma inom långtidssjukvården skall få möjlighet till sådan vidareutbildning som leder till kompetens som sjuksköterska. I denna utbildning skall de få tillgodoräkna sig sin erfarenhet inom långtidssjukvården. Genom en sådan *vidareutbildning för undersköterskor* räknar motionärerna med att tillgången på utbildad vårdpersonal inom långtidssjukvården skall kunna öka. UHÄ bör enligt motionen få i uppdrag att skyndsamt lägga fram förslag i frågan.

Utskottet vill först erinra om att de undersköterskor, som genomgått vårdlinjen i gymnasieskolan, är behöriga att antas till en avkortad variant av nuvarande sjuksköterskeutbildning. Efter sjuksköterskeutbildningen kan de genomgå nuvarande vidareutbildning för sjuksköterskor för ålderdomshem och öppen åldringsvård. I den nya studieorganisationen är dessa undersköterskor behöriga att tas in på hälso- och sjukvårdslinjen, som – i vad gäller utbildning för allmän hälso- och sjukvård – ersätter nuvarande grundutbildning samt nuvarande vidareutbildning för sjuksköterskor i kirurgi, medicin och åldringsvård. Någon särskild utbildning, speciellt avsedd för undersköterskor med erfarenhet från långtidssjukvård, utöver den nya sjuksköterskeutbildningen, anser utskottet inte bör övervägas.

Genom den nya sjuksköterskeutbildningens utformning kommer större personalgrupper än nu att få utbildning för uppgifter inom långtidssjukvården. Enligt riksdagens beslut hösten 1979 skall dessutom problem förknippade med vård av åldrande människor belysas inom alla de medellånga och korta utbildningar som berörs av den reformerade studieorganisationen.

Då det gäller undersköterskors behov av kortare vidareutbildning, som inte leder till kompetens som sjuksköterska, har utskottet redan under föregående riksmöte pekat på möjligheten att tillgodose uppkomna behov genom inrättande av enstaka kurser (UbU 1979/80:35).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår yrkande 14 i motion 1980/81:973.

Riksdagen skall enligt motion 1980/81:362 uttala att *tandhygienistutbildningen* bör förstärkas kraftigt för att täcka behovet av förebyggande tandhälsovård.

I budgetpropositionen anmäls att statsrådet Holm avser att inom kort föreslå regeringen att uppdra åt socialstyrelsen att i samråd med 1978 års tandvårdsutredning (S 1978:01) göra reviderade bedömningar av den långsiktiga tillgången och efterfrågan på tandvårdspersonal med utgångspunkt i det av tandvårdspersonalutredningen framlagda materialet. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81:362.

Enligt motion 1980/81: 1694 skall riksdagen hos regeringen begära en utredning om förutsättningarna för inrättande av en *allmän utbildningslinje för optiker* om 40 poäng lokaliserad till universitetet i Göteborg.

Riksdagen har tidigare i enlighet med utskottets hemställan (senast UbU 1980/81: 2) avslagit motioner om optikerutbildning inom högskolan. Utskottet har därvid hänvisat till att utredning och planering för sådan utbildning pågår inom UHÄ. Enligt vad utskottet inhämtat avser detta arbete inom UHÄ numera inte endast alternativ med en utbildning om 20 poäng utan även alternativ med en utbildning om 40 poäng.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1694.

En skyndsam *översyn av visst innehåll i vårdyrkesutbildningen* begärs i motion 1980/81: 1300.

Utskottet erinrar om att plan för kurs som ingår i allmän utbildningslinje fastställs lokalt av linjenämnd. I kursplanen anges bl. a. innehållet i kursen och den huvudsakliga karaktären av den undervisning som förekommer på kursen. Det ankommer i första hand på de ansvariga lokala myndigheterna att se till att utbildningens innehåll överensstämmer med fastställda planer och att lämpliga undervisningsmetoder används. Utskottet föreslår med hänvisning härtill att riksdagen avslår motion 1980/81: 1300.

Förslag som rör *forskning och utbildning i arbetsmiljöfrågor* förs fram i motion 1980/81: 1476. Enligt motionärerna bör arbetsmiljöutbildning ingå som en obligatorisk del i grundutbildningen för medicinsk personal och i utbildningen vid tekniska högskolor (yrkande 2). Vidare bör arbetsmiljöinstitutioner med tjänster för såväl forskning som undervisning inrättas vid samtliga medicinska och tekniska högskolor (yrkande 3). Yrkesmedicinska kliniker utanför universitetssjukhus bör få fasta forskningsresurser av viss omfattning bekostade med statliga medel (yrkande 4). Motionärerna föreslår vidare särskilda initiativ för att stimulera forskningen kring muskel- och ledsjukdomar (yrkande 1).

Riksdagen har tidigare avslagit yrkanden om förändringar i högskoleutbildningen m. m. med hänvisning till att det åligger centrala och lokala myndigheter som fastställer utbildningsplaner resp. kursplaner att beakta behovet av kunskaper inom skilda områden. Utskottet har även redovisat pågående översyn av läkarlinjen (UbU 1979/80: 35) samt det beslut om mål för hela sektorn för utbildning för vårdyrken som riksdagen antog hösten 1979 (UbU 1979/80: 7, s. 9, rskr 1979/80: 100).

Vad därefter angår resurser för utbildning i arbetsmiljöfrågor vill utskottet erinra om att den arbetsvetenskapliga utbildningen och forskningen byggts ut under senare år vid flera universitet och högskolor. Frågan om hur dessa resurser organisatoriskt inordnas i resp. högskoleenhet bestäms lokalt.

I årets budgetproposition (bil. 15, s. 105–117) behandlar chefen för

arbetsmarknadsdepartementet ett av företagshälsovårdsutredningen (A 1976: 01) avgivet delbetänkande (SOU 1980: 22) Utbyggnad av yrkesmedicinen. Utredningen har i sina förslag tagit hänsyn till att framför allt regionklinikerna skall medverka i utbildning och forskning inom högskolan. Enligt utredningen bör UHÄ tillsammans med berörda läroanstalter utreda och lägga fram förslag till plan för högre utbildning och forskning i yrkesmedicin. UHÄ bör vidare klarlägga hur yrkesmedicinen organisatoriskt skall knytas till högskolan. Departementschefen anför att han inte har något att invända mot utredningsförslaget och framhåller att det ankommer på UHÄ att handlägga frågorna.

Vad slutligen angår forskningen kring muskel- och ledsjukdomar erinrar utskottet om att en professur i reumatologi inrättats vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1978 och att en professur i samma ämne inrättats vid universitetet i Umeå den 1 juli 1980.

Med hänvisning till vad utskottet nu anfört bör riksdagen avslå motion 1980/81: 1476.

5 Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.

Riksdagen har tidigare under detta riksmöte fattat principbeslut om att endast 98 % av statsbidragen till kommunal högskoleutbildning skall betalas ut (prop. 1980/81: 20, UbU 1980/81: 15, rskr 1980/81: 120). Föredragande statsrådet förordar nu att statsbidraget till kommunal högskoleutbildning på allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer skall minskas med 2 %.

Utskottet tillstyrker vad som förordats i propositionen i detta avseende.

Medelsberäkningen under anslaget Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m. utgår från de antagningstal som angivits under resp. sektorsanslag. Under anslaget beräknas även medel för bidrag till Ericastiftelsen, för bidrag till Handelshögskolan, för musiklärarutbildning i Arvika samt för bidrag till kostnader för linjenämnder. Anslaget föreslås föras upp med totalt 147 431 000 kr.

Utskottet har inget att erinra mot medelsberäkningarna och föreslår att riksdagen anvisar de begärda medlen.

6 Vissa tandvårdskostnader

Anslaget Vissa tandvårdskostnader avser den tandvård som bedrivs i anslutning till den odontologiska utbildningen och forskningen vid karolinska institutet samt universiteten i Lund, Göteborg och Umeå. Vidare utgår från anslaget vissa medel till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna samt till ersättning åt tandtekniker- och tandsköterskepraktikanter. Anslaget föreslås föras upp med 59 076 000 kr.

Utskottet föreslår att riksdagen anvisar de begärda medlen.

7 Hemställan

Utskottet hemställer

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att under budgetåret 1981/82 besluta om fortsatt försöksverksamhet med ny planeringsordning för sjuksköterskeutbildning,
2. att riksdagen fastställer planeringsramar för kommunal högskoleutbildning inom sektorn för utbildning för vårdyrken enligt vad som förordats i proposition 1980/81: 100,
3. att riksdagen beträffande lokalisering av sociala servicelinjen till Skövde avslår motion 1980/81: 1296
4. att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 1290 godkänner de riktlinjer för planering och dimensionering av tandläkarutbildning som förordats i proposition 1980/81: 100,
5. att riksdagen fastställer planeringsram för tandläkarlinjen enligt vad som förordats i proposition 1980/81: 100,
6. att riksdagen fastställer planeringsramar för sektorn för utbildning för vårdyrken i övrigt enligt vad som förordats i proposition 1980/81: 100,
7. att riksdagen bemyndigar regeringen att inrätta tjänster som professor (L 22) i enlighet med vad som förordats i proposition 1980/81: 100 under anslagen Medicinska fakulteterna och Odontologiska fakulteterna,
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att ändra benämningen av tjänster som professor i enlighet med vad som förordats i proposition 1980/81: 100 under anslagen Medicinska fakulteterna och Odontologiska fakulteterna,
9. att riksdagen beträffande professur i barnkirurgi avslår motion 1980/81: 545,
10. att riksdagen beträffande professur i idrottsmedicin avslår motion 1980/81: 1686,
11. att riksdagen beträffande professur i biologisk medicin avslår motion 1980/81: 1085,
12. att riksdagen beträffande forskartjänst i genetisk epidemiologi avslår motion 1980/81: 312,
13. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 100 och proposition 1980/81: 95 samt med avslag på motionerna 1980/81: 1291 och 1980/81: 2013 yrkande 1 i denna del till *Utbildning för vårdyrken* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 344 770 000 kr.,
14. att riksdagen bemyndigar regeringen att medge att karolinska institutet disponerar medel under anslagsposten Karolinska institutet under anslaget Utbildning för vårdyrken för tandläkarutbildning m. m. vid enheten vid Holländargatan,
15. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 100 och proposition 1980/81: 95 samt med avslag på motionerna 1980/

81: 973 yrkande 23 och 1980/81: 2013 yrkande 1 i denna del till *Medicinska fakulteterna* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 311 338 000 kr.,

16. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 100 till *Odontologiska fakulteterna* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 46 624 000 kr.,
17. att riksdagen beträffande lokalisering av sjukgymnastutbildning till Växjö avslår motion 1980/81: 740,
18. att riksdagen beträffande psykoterapiutbildning i Lund/Malmöregionen avslår motion 1980/81: 1307,
19. att riksdagen beträffande läkarutbildningens framtida dimensionering m. m. avslår motionerna 1980/81: 735, 1980/81: 1285 och 1980/81: 1309,
20. att riksdagen beträffande vidareutbildning i kirurgisk och medicinsk sjukvård avslår motion 1980/81: 970,
21. att riksdagen beträffande vidareutbildning för undersköterskor avslår motion 1980/81: 973 yrkande 14,
22. att riksdagen beträffande tandhygienistutbildning avslår motion 1980/81: 362,
23. att riksdagen beträffande allmän utbildningslinje för optiker avslår motion 1980/81: 1694,
24. att riksdagen beträffande översyn av visst innehåll i vårdyrkesutbildningen avslår motion 1980/81: 1300,
25. att riksdagen beträffande forskning och utbildning i arbetsmiljöfrågor avslår motion 1980/81: 1476,
26. att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om minskning med 2% av statsbidraget till kommunal högskoleutbildning på allmänna utbildningslinjer och påbyggnadslinjer,
27. att riksdagen till *Bidrag till kommunal högskoleutbildning m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 147 431 000 kr.,
28. att riksdagen till *Vissa tandvårdskostnader* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 59 076 000 kr.

Stockholm den 7 maj 1981

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Hans Nyhage (m), Bengt Wiklund (s), Jörgen Ullenhag (fp), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Kerstin Göthberg (c), Karl-Erik Häll (s), Ylva Annerstedt (fp), Larz Johansson (c), Christina Rogestam (c) och Ing-Marie Hansson (s).

Reservationer

Stig Alemyr, Bengt Wiklund, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Karl-Erik Häll och Ing-Marie Hansson (alla s) har avgivit följande reservationer.

1. Riktlinjer för planering och dimensionering av tandläkarutbildning (mom. 4)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Vad först" och slutar "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att något långsiktigt beslut om tandläkarutbildningens totala dimensionering inte bör fattas i år med hänsyn till att 1978 års tandvårdsutredning har regeringens uppdrag att utreda denna fråga. Däremot är det angeläget att i år fatta ett sådant beslut att den framtida handlingsfriheten bibehålls.

En viktig förutsättning för en framtida handlingsfrihet är att möjligheter till en fortsatt utbildning vid enheten vid Holländargatan bibehålls.

Ingen annan enhet utbildar tandläkare till så låg kostnad som just vid Holländargatan.

Den stora patienttillgången vid enheten vid Holländargatan ger mycket goda möjligheter att bedriva en bra utbildning och en verklighetsnära klinisk forskning där.

Den utbildningskapacitet som finns vid Huddingeenheten är klart otillräcklig för att kunna försörja Mellansverige med tandläkare och där bibehålla en god regional spridning. Även om det blir balans i tillgången på tandläkare totalt sett kommer det ändå att under överskådlig framtid finnas rekryteringssvårigheter i sådana län som Skaraborgs, Västmanlands, Östergötlands, Gotlands och Örebro län. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att riksdagen nu fastställer den av regeringen föreslagna totala planeringsramen för budgetåret 1981/82. Dessutom bör riksdagen uttala att regeringen icke skall vidta sådana åtgärder att fortsatt utbildning vid enheten vid Holländargatan omöjliggörs.

Regeringen bör för tiden efter budgetåret 1981/82 återkomma med förslag till dimensionering och lokalisering, så snart 1978 års tandvårdsutredning avlämnat sitt betänkande.

Vad utskottet här anfört om riktlinjer för planering och dimensionering av tandläkarutbildningen bör riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 100 och motion 1980/81: 1290 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. att riksdagen beträffande riktlinjer för planering och dimensionering av tandläkarutbildning med anledning av proposition 1980/

81: 100 och motion 1980/81: 1290 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Medelsanvisningen under Medicinska fakulteterna (mom. 15)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar "I föregående" och slutar "motion 1980/81: 973" bort ha följande lydelse:

Genom förslagen i föregående års budgetproposition tillfördes högskoleenheterna sammanlagt 18 milj. kr. för ökade basresurser. I årets budgetproposition föreslås basresurserna öka med sammanlagt 12,5 milj. kr. Utskottet delar motionärernas uppfattning att ytterligare tillskott är nödvändiga för att ge högskoleenheterna större möjligheter att möta de skilda krav som ställs på forskning och forskarutbildning inom olika områden. De basresurser som beräknas under anslagen är väsentliga i detta avseende eftersom de möjliggör satsningar vars angelägenhet bedöms lokalt. Enligt utskottets mening bör ytterligare resurser beräknas för att göra det möjligt att lokalt inrätta forskartjänster på mellannivå. Ökade resurser behövs också för att förbättra de internationella kontakterna antingen genom att svenska forskare får möjlighet att i ökad utsträckning resa utomlands eller genom att utländska forskare knyts för en viss tid till något svenskt universitet. Utskottet föreslår att riksdagen vid medelsanvisningen under medicinska fakulteterna med bifall till motion 1980/81: 973 yrkande 23 anvisar 4 milj. kr. mer än regeringen föreslagit.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet föreslår" och slutar "föregående förordat" bort ha följande lydelse:

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1980/81: 973 yrkande 23 och – som en följd av sitt ställningstagande till socialutskottets betänkande 1980/81: 27 – med avslag på motion 1980/81: 2013 yrkande 1 i vad det avser bilaga 2 i proposition 1980/81: 95 under anslaget Medicinska fakulteterna anvisar 4 milj. kr. mer än vad regeringen föreslagit i proposition 1980/81: 95 med den ändring avseende tandläkarutbildningen i Umeå som utskottet förordat i det föregående.

dels att utskottets hemställan under 15 bort ha följande lydelse:

15. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 100 och proposition 1980/81: 95, med bifall till motion 1980/81: 973 yrkande 23 samt med avslag på motion 1980/81: 2013 yrkande 1 i denna del till *Medicinska fakulteterna* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 315 338 000 kr.,

3. Vidareutbildning för undersköterskor (mom. 21)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "Utskottet vill" och slutar "motion 1980/81:973" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförs i motion 1980/81:973 (yrkande 14) att det bör vara möjligt att genom ökade vidareutbildningsmöjligheter för undersköterskor förbättra rekryteringen av sjuksköterskor. Många undersköterskor uppehåller sjuksköterskejänster, framför allt inom vissa bristområden. Den höga yrkesbenägenhet som finns bland utbildade undersköterskor bör stimuleras genom möjligheter till fördjupning och vidareutbildning. Från samhällsekonomisk synpunkt torde en sådan utbildning bli mycket gynnsam.

Vidareutbildningen bör byggas upp enligt principen om återkommande utbildning och leda fram till kompetens som sjuksköterska inom hela vårdområdet. Eftersom undersköterskor med lång yrkesverksam tid redan har en omfattande erfarenhet från vårdområdet bör denna tillgodoräknas dem i en studiegång av vidareutbildningskaraktär. Genom en sådan utbildningsgång bör tillgången på utbildad personal, inte minst inom långvården, kunna ökas. Samtidigt kan principen om återkommande utbildning, vilken enligt gällande riksdagsbeslut skall vara vägledande för högskoleplaneringen, konkret omsättas inom ett område. UHÄ bör få i uppdrag att skyndsamt framlägga förslag med denna innebörd. Mot denna bakgrund bör riksdagen med bifall till motion 1980/81:973 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna vad här anförts om ökade vidareutbildningsmöjligheter för undersköterskor.

dels att utskottets hemställan under 21 bort ha följande lydelse:

21. att riksdagen beträffande vidareutbildning för undersköterskor med bifall till motion 1980/81:937 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1981